

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

תוכן

- א. ונמצאו זוממין ... ישלמו ... טובת הנאת כתובתה ... כמה אדם רוצה ליתן בכתובה של זו שאם נתארמלה או נתגרשה ואם מתה יירשנה בעלה.....1
- ב. אם אמרו בנכסי מלוג יאמרו בנכסי צאן ברזל ... הלכתא טובת הנאה לאשה ואין הבעל אוכל פירות.....2
- ג. אסור לו לאדם שישא את אשתו אפילו שעה אחת בלא כתובה ... כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה הכא לא מגרש לה דאי מגרש לה אתו הנך דובני גבו לה לכתובתה מיניה 5
- ד. המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול ואפי' יורש מוחל.....6
- ה. מגרש לה וגבי ליה בחבליה מינה ... ואי דנפישא כתובתה מכתובה דאורייתא נוקמא אכתובה דאורייתא ואידך תזבנה ניהליה בחבליה.....8
- ו. כשם שלא תמכור והיא תחתיו כך לא תפסיד והיא תחתיו ... כשם שהמוכרת כתובתה לאחרים לא הפסידה כתובת בנין דכרין ... כך מוכרת כתובתה לבעלה לא הפסידה כתובת בנין דכרין.....9
- ז. עבדי מלוג בשן ועין ... לא לאיש ולא לאשה ... אחר תקנה.....10

דף פט.

א. ונמצאו זוממין ... ישלמו ... טובת הנאת כתובתה ... כמה אדם רוצה ליתן בכתובה של זו שאם נתארמלה או נתגרשה ואם מתה יירשנה בעלה

עדים שהעידו¹ שפלוגי גירש אשתו ולא נתן לה כתובה והוזמו, והלא בין היום בין למחר אם גירש סופו ליתן כתובה, לפיכך אין משלמים את כל כתובתה, אלא אומדין כמה רוצה אדם ליתן בכתובתה של זו שתמכור אותה בטובת הנאה והיינו מה ששואה על הספק שמא לא יבא לידי גובינא, שאם

¹ רמב"ם הלכות עדות פרק כא הלכה א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

תמות היא קודם בעלה יורשה, ואם תתאלמן או תתגרש תגבה כל מה שהכניסה, ומשלמין דמי טובת הנאה זו².

ומשערין באשה ובכתובתה, שאם האשה היתה חולה או זקנה או שהיה שלום בינה לבין בעלה אין דמי הכתובה כשתמכר כמו דמיה אם היתה האשה בריאה וקטנה אם יש ביניהן קטטה שזו קרובה מן הגירושין ורחוקה מן המיתה, וכן אין טובת הנאה של כתובה המרובה לפי טובת הנאה של כתובה המועטת, שאם היתה כתובה אלף זוז הרי היא נמכרת בטובת הנאה במאה, ואם היתה מאה אינה נמכרת בעשרה אלא בפחות³, דברים אלו כפי מה שישערו הדיינים.

ב. אם אמרו בנכסי מלוג יאמרו בנכסי צאן ברזל ... הלכתא טובת הנאה לאשה ואין הבעל אוכל פירות

כבר התבאר לעיל דף פח: שנכסי האשה כשהיא נשואה, יש מהם שהם נכסי צאן ברזל, ויש שהם נכסי מלוג, וכשנתאלמנה או נתגרשה נוטלתן חוץ מכתובתה, ואם מתה יורש אותם הבעל.

כל מה שהאשה מכנסת לבעלה בשעת נישואין, והוא הנדוניא, נקראים נכסי צאן ברזל⁴, האשה שמכרה או נתנה לאחרים מנכסי צאן ברזל לאחר

² בבאן נראה שיש חסרון לשון בדברי רבינו ז"ל דהא מה שהייבים ליתן הוא העודף מטובת הנאה לא טובת הנאה עצמה דהא טובת הנאה לאו מידי חסריה אלא שאם כתובתה מנה וטובת הנאה שוה שלשים ואלו באים להעיד שגירשה ובאו לחייבו מנה מנכה הלי' ששוה וחייבים בע' שכך רצו להפסידו וזה ברור. משנה למלך שם.
³ מה שפירש בכתובתה הוא רחוק דאדרבה בזמן שהכתובה מועטת יש קופצים הרבה ואפשר שלפיכך תלה הדבר בדיינים כי יש בזה חילוף בדעות האנשים והמקומות. רדב"ז שם.

⁴ שו"ע ונו"כ אבהע"ז פה ב וסימן פח ב, ולשון צאן ברזל הוא דבר שיש לו קיום כצאן ברזל, וחיינו שהבעל מקבל עליו אחריות (וכן מצינו בפ' איזהו נשך [דף ע"ב] שכל ששם אותם עליו בדמים ומקבל עליו אחריות נקרא צאן ברזל), וכתב הרמ"א (בסימן סו סעיף יא) שסתם נדוניא אחריותו עליהם כנכסי צ"ב, ועי' נה"מ (סימן סב סק"ג) מ"ש בביאור דבריו, ועיין שו"ת שבט הלוי חלק ו סימן קצה בענין מעות נדוניא שהאשה מכנסת לבעלה, וההתחייבות לא כתוב בכתובה עצמה אלא בשטר תנאים, ולא נכתב שם שמקבל הבעל אחריות, אם דינם כנכסי מלוג או כצאן ברזל

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

שנישאת⁵, לא עשתה כלום, ויש אומרים⁶ שמ"מ כשתתאלמן או תתגרש מכרה קיים.

כל שאר נכסי האשה שלא הכניסה לו כנכסי צאן ברזל, וכן כל הנכסים שבאו לה לאחר שנישאת, הרי הן נכסי מלוג⁷.

בנכסי מלוג⁸ יש לבעל זכות לאכול הפירות, ואינו רשאי לבלות הקרן, ואינו חייב באחריותן בין אם פחתו או מתו או נגנבו או נאבדו, וכן אם הותירו, ההפסד והריוח עליה⁹, ואפילו אם פשע בהם ונאבדו פטור¹⁰.

נכסים שנפלו לה בירושה לאחר שנשאת, או שנתנו לה מתנה¹¹, או שחבלו בה אחרים, דינם כנכסי מלוג.

⁵ שו"ע ונו"כ שם צ"ג, דהקרקע אינה ברשותה, אלא ברשות בעל, ויכול לבטל המכירה, ואף על פי שגם הבעל אינו יכול למכור, מ"מ חשיב כברשותו לכל דבר, וכתב הבי"ש (ס"ק מה) בשם הפרישה דאפשר שהיא אינה יכולה לבטל המכירה, דחז"ל עשו תקנה לטובתה שיהיו הנכסים שלה ביד הבעל ולא ביד אחר, ואם היא מכרה ואינה רוצה בתקנת חז"ל אינה דאפסדה אנפשה. ומשמע מדברי הפוסקים דכל שאינו מערער לבטל המכירה, המקח קיים, ונראה דכ"ש כשאומרת שברשותו מכרה ואינו מכחישה, ה"ז כאילו מכרה בשליחותו.

⁶ רמ"א שם בשם הנ"י, והבי"ש (ס"ק מו) מפרש בדעת הנ"י שגם בזה המכר בטל, כיון שמכרה מהיום, ולא אמר אלא כשמוכרת בטובת הנאה.

⁷ שו"ע ונו"כ שם פה ז' ולשון מלוג הוא כעין לשון מליגת הראש שתולשין השיער והראש נשאר, וכן בנכסי מלוג הבעל אוכל הפירות והקרן נשאר.

⁸ שו"ע שם וסעיף ז' והוא תקנת חז"ל תמורת פרקונה שחייבוהו לפדותה, והאשה יכולה לומר איני נפדית ואיני נותנת פירות.

⁹ שו"ע ונו"כ שם ב'

¹⁰ שו"ע שם וכן בחו"מ (סימן שמו סעיף מז), מפני שהיא עמו במלאכתו והוי פשיעה בבעלים (וכתב בנה"מ (שם סק"ו) דהא דלא נקט הטעם מפני שהוא כלוקח, משום שאפילו סילק עצמו מפירות ומירושה, דאז לא חשיב לוקח, אפ"ה פטור מטעם שאלה בבעלים, ועי' ח"מ (סימן קמו סק"כ) ובבי"ש (שם ס"ק כא), ובט"ז (סימן פה סק"ב), אבל אם הויקן בידים חייב.

¹¹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז שם, וכן הוא בשו"ע חו"מ (סימן רמט סעיף יג), וכתב באה"ט (סק"ח) בשם המבי"ט דה"ה אם אחר נתחייב לתת לה מזונות, נעשה נכסי מלוג, ואינה רשאית למחול בלי רשות בעלה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

האשה שמכרה¹² או נתנה לאחרים מנכסי צאן ברזל לאחר שנישאת, לא עשתה כלום¹³, ויש אומרים¹⁴ דמ"מ כשתתאלמן או תתגרש מכרה קיים.

יכולה אשה למכור נכסי צאן ברזל שלה בטובת הנאה¹⁵.

האשה שמכרה¹⁶ נכסי מלוג שלה לאחר שנישאת, יש אומרים¹⁷ שהגוף מכור, אבל הבעל מוציא הפירות מיד הלוקחות כל ימי חייה, ויש אומרים¹⁸ שיכול הבעל להוציא הגוף מיד הלוקח אף בחייה, ומכל מקום כשנתאלמנה או נתגרשה נתקיים המקח ביד הלוקח.

האשה שמכרה¹⁹ כתובתה בטובת הנאה כלומר, שאם תתאלמן או תתגרש יזכה הלוקח בכתובה, ואם תמות היא קודם, שאז הבעל יורשה, לא יגבה כלום, אותם דמים הם שלה ואין הבעל אוכל פירות מהם²⁰.

¹² שו"ע ונו"כ אבהע"ז צ יג,

¹³ דהקרקע אינה ברשותה, אלא ברשות בעל, ויכול לבטל המכירה, ואף על פי שגם הבעל אינו יכול למכור, מ"מ חשיב כברשותו לכל דבר, וכתב הבי"ש (ס"ק מה) בשם הפרישה דאפשר שהיא אינה יכולה לבטל המכירה, דחז"ל עשו תקנה לטובתה שיהיו הנכסים שלה ביד הבעל ולא ביד אחר, ואם היא מכרה ואינה רוצה בתקנת חז"ל אינה דאפסדה אנפשה. ומשמע מדברי הפוסקים דכל שאינו מערער לבטל המכירה, המקח קיים, ונראה דכ"ש כשאומרת שברשותו מכרה ואינו מכחישה, ה"ז כאילו מכרה בשליחותו. פתחי חושן חלק ט פרק ח הערה כו.

¹⁴ רמ"א שם בשם הנמק"י והבי"ש (ס"ק מו) מפרש בדעת הנ"י שגם בזה המכר בטל, כיון שמכרה מהיום, ולא אמר אלא כשמוכרת בטובת הנאה, וכדלהלן, ועי' ערך ש"י

¹⁵ כן משמע בח"מ (שם ס"ק לט), כמבואר בחו"מ (רמ"א סימן תכד סעיף ט) גבי אשה שחבלה באחרים, והיינו שאם תתאלמן או תתגרש יזכה הלוקח בנכסי צאן ברזל שלה, ומסתבר שגם נ"מ יכולה למכור באופן זה.

¹⁶ שו"ע ונו"כ שם ט

¹⁷ שו"ע בדעת הרמב"ם, והיינו כל זמן שהיא תחתיו, אבל אם נתאלמנה או נתגרשה לכו"ע הפירות ללוקח, ¹⁸ רמ"א שם בדעת הטור בשם הרא"ש, שהבעל בנכסי מלוג של אשתו כלוקח, והוא קנה תחילה, והיינו כשנשאה נעשה מיד כלוקח בנכסיה, וצ"ל דה"ה בנכסים שנפלו לאחר נישואין נעשה מיד לוקח, ועי' שו"ת כת"ס (חו"מ סימן כט) שהאריך וביאר כל השיטות בדין תקנת אושא ובדין בעל בנכסי אשתו לוקח או יורש, ועי' שו"ת השיב משה (סימן ע) שהאריך ג"כ בביאור השיטות בהלכה זו והמסתעף. כתב בבי"ש (ס"ק לו) שלגבי זכותו של לוקח לתבוע המעות, תליא בפלוגתא, דלהרמב"ם שהגוף הוא של לוקח, אינו יכול לתבוע המעות, אפילו כשהם בעין, עד שתמות, אבל לדעת הרא"ש שהבעל מוציא הגוף, יכול לתבוע המעות, מאחר שאין לו שום זכות בקרקע, עיין שם, ונראה שאם אח"כ נתאלמנה או נתגרשה, שאף הרא"ש סובר שזוכה הלוקח, יכולה היא או יורשיה לחזור ולתבוע המעות מן הלוקח. פתחי חושן שם הערה קד

¹⁹ שו"ע ונו"כ שם פה ז

²⁰ דהוי פירי דפירי, וכתב הח"מ (ס"ק יח) שיכולה לתת המעות למי שתרצה, וגם אינו יורשה ובע"ח גובה מהם, ונראה שאין נ"מ אם מכרה לאחר או לבעלה. ונראה שאם מתה והמעות ברשותה, בעלה יורשה, ובבי"ש (ס"ק מז) כתב שאינו יורש המעות, דא"כ איך תתן לנחבל, ואפשר דאה"נ אם היא חייבת לנחבל אינו יורש, אבל

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

ג. אסור לו לאדם שישהא את אשתו אפילו שעה אחת בלא כתובה... כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה הנא לא מגרש לה דאי מגרש לה אתו הנך דזבני גבו לה לכתובתה מיניה

כבר התבאר במסכת כתובות דף נז. שאם²¹ כתב לה כתובה, ונאבדה, או שמחלה לו, שכתבה לו התקבלתי כתובתי²², צריך לכתוב אחרת כשיעור הכתובה הראשונה, והיא נקראת שטר "כתובה דאירכסא" שאסור לאדם לדור עם אשתו שעה אחת בלא כתובה.

ולפיכך למרות שיכולה²³ אשה למכור כתובתה או ליתנה לאחרים, בין כולה בין מקצתה, ואין חוששים שתהא קלה בעיני בעלה להוציאה²⁴, והלוקח והמקבל עומדים במקומה, שאם תתאלמן או תתגרש יקחו הם כתובתה, ואם תמות בחיי הבעל אין להם כלום. אם מכרה או מחלה או נתנה לבעלה המכר מכר והמחילה המתנה חלים, אך אסור להשהותה אלא אם כן יכתוב לה אחרת בעיקר הכתובה. ואם מת או גירשה קודם שכתב לה כתובה אחרת אין לה עליו כלום²⁵.

כשנשארו לה מעות או שמכרה שלא משום חבלה, הוא יורשה, וצ"ע, ועי' אבני מלואים, בית מאיר, הפלא"ה (בקו"א), כתב הבית מאיר (סעיף יא) שבכל אלה שאמרו שהם שלה ואין הבעל אוכל פירות, אם קנתה בהם קרקע הבעל אוכל הפירות.

²¹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז סו ג

²² שאם לא כן אין מועילה מחילתה. ח"מ שם יג. ואין איסור בדבר כשדר עמה בלא כתובה ולכאורה תמוה הא אכתי יש לחוש דהיא לא סמכה וסברה דמהני המחילה אם כן הוי ביאת זנות כמ"ש בהרא"ש ותו' וצ"ל כשהיא מחל' בע"פ לא חיישינן לזה ותו' והרא"ש איירי בתנאי בעת הקדושין או סברה התנאי קיים אבל מחיל' בע"פ אחר כך לא סברה דמחילה קיים. ב"ש שם ט

²³ שו"ע ונו"כ שם קה א

²⁴ דהא כשיוצי' אותה יצטרך הבעל לשלם להאחרים אבל כשמוכרת לו או נותנת לו שייך לו' שתהיה קלה בעיניו להוציא' ע"כ צריך לכתוב לה כתובה אחרת. ח"מ שם א

²⁵ ח"מ שם ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

אולם במקרה שמחלה מה שכתב יותר על חוב עיקר הכתובה, מכיון שעל זה מועיל מחילתה אין צריך לכתוב²⁶.

נוסח כתובה דאירכסא:

מה דהות קדמנא בכך וכך בשבת בכך וכך בחדש פלוני שנת כך וכך כו' שאנו מונין כאן בעיר פלוני איך רבי פלוני בר פלוני אתא לקדמנא ואמר לנא הדא מרת פלונית בת פלוני הות נסיבת לי בתולתא או ארמלתא או מתרכתא לאנתו מן קדמת דנא כהלכות בנת ישראל דמתנסבין לגובריהון בקידושין ובכתובה וכדו אירכס שטר כתובה דהות כתיבה לה מההוא יומא דאתניסבת לי ואמרו רבנן דאסור ליה לבר ישראל לשהויי עם אנתתיה בלא כתובה אפילו שעתא חדא וכען בעינא למיכתב לה כתובה אחרייתא בחריקא דההיא כתובתא קמייתא ונדוניא ותוספתא דילה דאירכסא בכך אנחנו סהדי דחתימן לתחת לא ידיע לן זמן כתובה קמייתא דאירכסא, וקנינא מיניה השתא וכתיבנא לה כתובה דאונדוניא דן ותוספתא דילה חלופי ההיא כתובה קמייתא דאירכסא מן יומא דנן ובלישנא דאמר לנא דהות כתיבא כתובתא קמייתא דאירכסא איך רבי פלוני בר פלוני דנן אמר לה להדא מרת פלונית בת פלוני אנתתיה נסיבת ליה בתולתא או ארמלתא או מתרכתא מן קדמת דנא הות לי לאנתו כדת משה וישראל ואנא אפלה כו' עד וצביאת מרת פלונית דא דהות בתולתא או ארמלתא או מתרכתא מן קדמת דנא והות ליה לאנתו כהלכת דאתנסיבת ליה בקדמיתא ודן נדוניא דהנעלת ליה כו' עד סוף כל הכתובה כו' הכל שריר וקים.

ד. המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול ואפי' יורש מחול

כבר התבאר במסכת כתובות דף פו. וקידושין דף מח. שהמוכר שטר חוב לחבירו²⁷, אף על פי שמכרו כדינו, וזכה הלוקח בחוב, נשאר ביד המוכר הזכות בחוב שאם חזר ומחלו ללוה, החוב מחול²⁸. אולם אסור לעשות כן

²⁶ ח"מ שם יד

²⁷ שו"ע ונו"כ חו"מ סו כג, ודין מכירת ומחילת שטר חוב כשיד עכו"ם באמצע, נתבאר בשו"ע סימן סו סעיף כה וברמ"א שם סעיף לב. ואכמ"ל.

²⁸ האחרונים האריכו בטעם הדבר שיכול למחול, ותמצית דבריהם שהמוכר שט"ח אפילו בכתיבה ומסירה אינו יכול למכור כי אם שעבוד נכסים שיש לו על הלוה, אבל שעבוד הגוף שבהלוואה נשאר משועבד למלוה הראשון, וכיון ששעבוד נכסי אינו אלא כדין ערב, לכן כל שנסתלק שעבוד הגוף ע"י פרעון או ע"י מחילה נתבטל גם חובת הערבות ושעבוד נכסים, ואין הלוה חייב כלום למחזיק השטר. וכתב הסמ"ע ס"ק נה שאינו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

שהרי מזיק את הלוקח, ונחלקו הפוסקים²⁹ אם חייב הלוקח להחזיר השטר שבידו, ומכל מקום חייב המוחל לשלם מה שהפסיד במחילתו, וכמו שיתבאר להלן.

אפילו התנו בשעת מכירה שלא יוכל למחול, אין תנאם מועיל³⁰.

יכול למחול גם קודם שיגיע זמן הפרעון³¹, וכן יכול להאריך זמן הפרעון³², וכן יכול למחול חלק מן החוב³³.

ראובן שהלוה לשמעון ונכתב השטר על שם לוי, מי שהוא בעל הממון יכול למחול³⁴. מכר המלוה השטר³⁵, ומכרו הלוקח לאחר, אין הלוקח הראשון יכול למחול, וכן אם חזר הלוקח ומכר השטר למלוה, אין הלוקח יכול למחול.

היורש של המלוה יכול למחול³⁶, ויש אומרים³⁷ שאם הוא קטן אין מחילתו מחילה.

דומה למת הלוה שגובה המלוה מנכסיו, אף על פי שכשמת נתבטל שעבוד הגוף, דשאני התם שלא נפטר מחמת המלוה. ובקצה"ח שם ס"ק כו האריך עוד בביאור הדבר.

²⁹ ברמ"א שם הביא שתי דיעות, ומדברי הסמ"ע בשם הר"מ משמע שהעיקר כדעת הסוברים שאינו צריך להחזיר השטר. והש"ך העלה שהוא ספיקא דדינא, ולשיטתו גם בנפרע, וכן במסר ולא כתב הוי ספיקא דדינא, ועי' קצה"ח ס"ק כז שהאריך בביאור שיטות הראשונים, וכן אם השטר כמשכון ביד המלוה. וכתב שם שאם הלוה רוצה לסלק ללוקח דמי השטר, לכו"ע חייב להחזיר השטר, וכ"כ בנה"מ שם. וכתב עוד שאם מכר לו המלוה בפירוש לצור בו, לכו"ע אינו צריך להחזיר השטר, עיין שם. ועי' דברי חיים דיני הלואה סימן כו.

³⁰ שו"ע ונו"כ שם שאינו יכול להתנות לגרוע זכותו של הלוה, וכתב בשו"ע שם שאפילו סילק המוכר עצמו וריקן כל כחו שיש לו בשטר ללוקח, אפ"ה יכול למחול. והש"ך שם כתב שאפילו התנה בע"מ שלא ימחול, אם מחלו מחול.

³¹ סמ"ע שם נה

³² שו"ע ונו"כ שם כד

³³ ש"ך שם פג

³⁴ שו"ע ונו"כ שם ס ה, כגון ראובן הלוה לשמעון וכתב השטר ע"ש לוי כאילו הוא המלוה, אין לוי יכול למחול, ובאופן שהקנה המעות לזה שהשטר על שמו, הרי הוא עיקר הבעלים גם לענין מחילה, ונראה שבאופן זה יש לפרש דברי הרמ"א סימן סו סוף סעיף כג. פתחי חושן חלק א פרק יב הערה לד

³⁵ שו"ע ונו"כ שם סו לא שעיקר הטעם שיכול למחול הוא משום ששעבוד הגוף נשאר אצל המלוה הראשון, אבל הלוקח לא קנה רק שעבוד נכסי, ושעבוד זה חזר ומכר, ואין לו עוד כלום בחוב זה. ועי' אור שמח פ"ו מה' מכירה בדין אשה שמכרה שט"ח ונשאת אם יכולה למחול בלי הבעל.

³⁶ שו"ע ונו"כ שם כג שהרי ירש מאביו כל השעבודים, וגם שעבוד הגוף (וכתב בד"ג כלל סו סימן כא בשם הרמ"ה שאם יש שני יורשים יכול כל אחד למחול חלקו, והיינו קודם חלוקה אבל לא לאחר חלוקה, כתב בשו"ע שם סעיף כז שאם נתן המלוה השט"ח במתנת שכ"מ אין היורש יכול למחול, שכדי שלא תטרף דעתו תיקנו גם שלא יוכל למחול.

³⁷ סמ"ע ס"ק נח בשם מהרי"ק שורש קפט שמחילת קטן הוי מחילה במעות, והש"ך סק"פ השיג עליו, שהרי בסימן רלה סעיף א מבואר שיכול לתת מתנה משהגיע לעונת הפעומוט, וה"ה שיכול למחול, וכיון שקטן שהזיק פטור, פטור מלשלם אף משיגדיל וכן שם ס"ק כ ועיין שו"ע הרב הלכות מציאה ז. ובקצה"ח ס"ק כט כתב שלא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"נ 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

המלוה מעות לבנו, ומכר השטר לאחר, ומת המלוה וירשו הלוח, נחלקו הפוסקים³⁸ ו"א³⁹ שיכול היורש למחול לעצמו ולהפסיד ללוקח. וי"א שאינו יכול.

יורשים שחלקו בנכסי אביהם וקיבל אחד מהם שטר חוב בחלקו, אין שאר האחים יכולים למחול⁴⁰.

דף פט:

ה. מגרש לה וגבי ליה בחבליה מינה ... ואי דנפישא כתובתה מכתובה דאורייתא נוקמא אכתובה דאורייתא ואידך תזבנה ניהליה בחבליה

וכבר התבאר לעיל דף פז. שאשת איש⁴¹ שהזיקה פטור הבעל מלשלם, ואם נתאלמנה או נתגרשה חייבת, ונותנת לניזק שטר על דמי הנזק, ואם יש לה נכסים שאין לבעלה רשות בהם חייבת לשלם מיד⁴².

תיקנו מחילה בפעושות אלא לתקנתו, אבל כשעושה שלא כהוגן לא, וכמבואר בסימן רלה סעיף א ברמ"א, וה"נ כיון שהוא מוסיף ללוקח במחילתו, לא תיקנו לו כח מחילה, והסכים בנח"מ לסברתו. ועיין לעיל שדעת הח"מ אבה"ע ק"י י"ח וב"ש טו, בדעת הש"ך שקטן יכול למחול.

³⁸ שם בשו"ע כג הביא ב' דיעות בזה, וכתב הסמ"ע שנחלקו בכל מוחל שט"ח שמכר אם צריך לשלם כדין מזיק ומשלם כל דמי השטר, או שאינו משלם רק מה שקיבל, ועוד נחלקו אם יורש יכול למחול לעצמו, ולדעה ראשונה שבשו"ע אינו יכול למחול, שמוחל לעצמו אין מחילתו חלה כלל, והו"ל כאילו לא מחל וממילא צריך היורש לשלם כל דמי השטר מדין לוח ולא מדין מזיק. ולדעה שניה יכול למחול, וגם אינו משלם כל דמי השטר, דאל"כ מאי נ"מ במחילתו. אבל הש"ך כתב שלדעה שניה יכול למחול ופטור לגמרי, והטעם, שאינו מתכוין להזיק כי אם להנאתו עושה.

³⁹ מסיק הש"ך להלכה שיכול למחול, ומ"מ חייב כדין כל מוחל, ויש נ"מ במחילתו לענין שאינו יכול לטרוף מלקוחות רק משעה שמחל שאז מתחייב בנזיקין, אבל מלקוחות שמשעת הלואה אינו טורף שכבר נמחל שעבודו. ועוד נ"מ בקטן שמחל לעצמו, שמדין מזיק אינו חייב לשלם אף לבשיגדיל, וכן אשה נשואה שמחלה אינה צריכה לשלם כשהיא תחת בעלה. ובנח"מ כתב שלפי מ"ש הש"ך ס"ק קט שלענין הדמים שקיבל לאו מדינא דגרמי חייב אלא מדינא, א"כ אף קטן שמחל חייב להחזיר מעות שקיבל מאביו, עיין שם.

⁴⁰ חידושי רעק"א לסעיף כג בשם שו"ת צמח צדק סימן צג.

⁴¹ שו"ע ונו"כ תכד ט

⁴² ערוה"ש שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

ואם הכניסה לבעלה נכסים בין נכסי מלוג ובין נכסי צאן ברזל, מחייבים אותה למוכרם⁴³ בטובת הנאה⁴⁴ כדי לשלם לניזק,

ואם חבלה⁴⁵ בבעלה מוכרת נכסי מלוג או נצ"ב לבעלה בטוה"נ, ואם רוצה הבעל יכול לגרשה ולגבות נזקו מכתובתה.

יש אומרים⁴⁶ שאם הניזק רוצה משאיר הנכסי מלוג ברשות הבעל, ואוכל הפירות כל ימי חייה, ואם תמות ישלם הבעל כדין יורש.

ופנויה⁴⁷ שהזיקה חייבת לשלם ויכול הניזק לעכב את נישואיה עד שתשלם אולם משנשאת אין הבעל חייב לשלם נזקה.

ו. כשם שלא תמכור והיא תחתיו כך לא תפסיד והיא תחתיו ... כשם שהמוכרת כתובתה לאחרים לא הפסידה כתובת

⁴³ וכתב הסמ"ע בשם המור שאין מחייבין אותה למכור כתובתה ולשלם לנחבל, שמא תמחול הכתובה לבעלה (ואף על פי שאסור לשהות עם אשתו בלא כתובה, יש לומר שיחזור ויכתוב לו כתובה אחרת, ואם תאמר שנכופה אותה למכור גם כתובה השניה, כיון דודאי מחלה אטרוחי בי דינא לא מטרחינן), וגם לנחבל עצמו אין כופין למכור שאז אינו מפסיד כלום שהרי אינו נותן דמים, ואם תמחול תשאר חייבת מדינא דגרמי כדין מוחל שט"ח, כיון שבודאי תמחול אין כופין ע"י ב"ד להטריח ב"ד בחנם. ומה שדנו הפוסקים אם יש כאן שעבודא דר"נ מצד הבעל כלפי הנחבל, כיון שחייב הכתובה לאשה והיא לניזק, ואם שייך מחילה במקום שעבודא דר"נ, ע"י ש"ך סי' פו ובקצה"ח ונה"מ שם, ובהגהות אמרי ברוך שם, וכן בקצה"ח סי' תכד סק"ג.

⁴⁴ כלומר מה ששוה על הספק שמא לא יבא לידי גוביינא, שאם תמות היא קודם בעלה יורשה, ואם תתאלמן או תתגרש תגבה כל מה שהכניסה, ובנכסים אלה שהם בעין אינה יכולה למחול. כתב הסמ"ע בשם בעה"ת שאם אין מי שירצה לקנות הנכסי מלוג בטובת הנאה יקחם הניזק עצמו בטוה"נ, ואם יש מותר בדמי טוה"נ מדמי החבלה א"צ ליתן המותר לאשה עד שיגבה, והקשה הקצה"ח סק"ב דמה ירויה הניזק, שהרי אם ימות הבעל או תתגרש תחזור האשה ותבטל המכירה מדין שומא הדרה, ועיין באולם המשפט מה שכתב, ובערך ש"י תירץ דהא דשומא הדרה אינו אלא משום עשיית הישר והטוב, וא"כ דוקא בדלית פסידא למלוה, אבל בנחבל שאם לא יקבל רק דמי חבלתו יפסיד דמי המתנת המעות, ואין זה ישר וטוב להפסיד לזה, וע"כ אמרינן שנחלט לו, ועוד כתב שעיקר דדוקא במלוה דמיחוי כרבית אם יקבל כשעת היוקר, אמרינן שמקבל כשעת הזול, אבל בנחבל שאינו נותן מעות, אף שיטול יותר ממה שמגיע לו לא מיחוי כרבית, ולכן גם אח"כ יקח דמי נזקו ממש, עיין שם.

⁴⁵ שו"ע ונו"כ שם י

⁴⁶ רמ"א סימן שפח סעיף ב גבי אשה שמסרה, וסיים וכן לשאר ניזק, והקשה הסמ"ע שם במה שונה מנזק והש"ך כתב שאין חילוק בין מסירה לשאר נזקין, וכמ"ש הרמ"א בהדיא וכן לשאר ניזק, אלא שתלוי ברצון הניזק, שאם רוצה צריכה למכור, ואם מתרצה יכול להשאיר הנ"מ ברשות הבעל וכו'.

⁴⁷ עיין פתחי חושן חלק א פרק ז סעיף כב גבי לותה ונראה שהוא הדין בהזיקה ועיי"ש חלק ו פרק י הערה קיז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

בנין דכרין ... כד מוכרת כתובתה לבעלה לא הפסידה כתובת בנין דכרין

המוכרת כתובתה⁴⁸ בין לבעלה בין לאחרים לא הפסידה תנאי כתובה⁴⁹, אבל המוחלת כתובתה איבדה גם תנאי כתובה.

אולם לענין מזונות מהירושין⁵⁰, מכרה כתובתה⁵¹ או משכנה, או שעשתה אפותיקי לאחר, בין בפני בית דין ובין שלא בפני בית דין⁵², בין בחיי בעלה ובין לאחר מותו, אין לה מזונות מהירושין.

ז. עבדי מלוג בשן ועין ... לא לאיש ולא לאשה ... אחר תקנה

עבדי צאן ברזל⁵³ כלומר שבאו בנדוניא לבעל ואם כן גופם שלו, יוצאין בראשי אברים לאיש, אבל לא לאשה, שהרי עבדו של האיש הוא וחייב באחריותו לשלמו לאשתו, ואם פחת פחת לו ואם הותיר הותיר לו.

⁴⁸ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קה ד

⁴⁹ והסביר הט"ז דנבי מוכרת יש לומר זווי אנסוה למכור, ולכן לא פקע זכותה, משא"כ במוחלת, וכתב הח"מ (סק"י) לענין מוכרת דאף כתובת בנין דיכרין לא הפסידה, אף על פי שיש סברא לומר שיפסידו בניה, דהא אין הבעל יורש אותה אלא הלקוחות. וכתב הט"ז (סק"ה) דמ"מ מזונות אלמנה אצל יורשים הפסידה במכירת הכתובה, כמבואר בסימן צג (סעיף יח), ובפת"ש (סק"ג) כתב בשם יד המלך גבי מוחלת שלכאורה הפסידה דין כתובת בנין דיכרין, ואף על פי שאין הזכות שלה אלא של יורשיה ואיך יכולה למחול, צריך לומר שמעיקר הדין אין יורשיה יכולים לזכות אלא מכח תנאי ב"ד, והם אמרו והם אמרו, וסיים שלפ"ז אם התנתה עמו שלאחר מיתתה יירשנה אחר שהוא בעולם אינה יכולה למחול ולהפסיד לאותו יורש, עיין שם.

⁵⁰ שו"ע ונו"כ צג סעיף ה, דבכל הני הוי כגבתה כתובתה ואין לה מזונות לאחר גביית כתובה.

⁵¹ לא נתבאר כאן אם אפילו במכרה לבעלה הדין כן, וברמב"ם (סוף פי"ז מה' אישות) גבי שאר תנאי כתובה כתב בין שמכרה לבעלה ובין שמכרה לאחרים, ובביאור הגר"א (סק"ב) הקשה מ"ש משאר תנאי כתובה כגון כתובת בנין דיכרין שלא איבדה במכירת הכתובה, כמ"ש הרמב"ם (שם), ועי' שו"ת רדב"ז (ח"א סימן תקא) אם יכולה להקדיש כתובתה. פתחי חושן חלק ט פרק יא הערה כב

⁵² בשו"ע שלפנינו כתוב בין בפני ב"ד מומחים בין בפני ג' נאמנים, ומשמע דעכ"פ ג' נאמנים בעינן, וכ"כ הב"ח, אבל הטור כתב בין בפני ב"ד ובין שלא בפני ב"ד, וכן נראה שהיתה הגירסא לפניו ברמב"ם, וכן נראה דעת כל האחרונים דלא בעינן ב"ד בזה, לאפוקי תביעה דבעינן דוקא בפני ב"ד.

⁵³ שו"ע ונו"כ יו"ד רסז לח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

אבל עבדים של נכסי מלוג שנשאר גופם בבעלות האשה ואין הבעל נהנה
אלא ממעשה ידיהם, והרי זה כפירות, אינו יוצא לא לאיש ולא לאשה, דשל
שניהם הוא, לה הגוף ולו הפירות שקנין פירות אינו כקנין הגוף. ואינו מיוחד
לשום אחד מהם לבדו⁵⁴.

⁵⁴ ובעיני עבדו המיוחד לו אבל נכסי צאן ברזל יוצאים לאיש ולא לאשה שמיוחדים לאיש הן ולא דאשה הן
כלל וכתב הב"ח דמסוגיא דר"פ האשה שנפלו נראה עוד דעבדי מלוג אף בנפלו לה קודם שנתארסה נמי אין
יוצאין לאשה משנישאת אבל קודם שנישאת יוצאים לאשה ולא לאיש ע"ש. ש"ך שם מה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

